

kontakt

Časopis o HIV-u i za HIV

ISSN 1820-9114

LOVE MUST GO ON

**BROJ 05 /
AVGUST
2010.**

**POJEDINAC - ORGANIZACIJA - MREŽA - KONFERENCIJA
XVIII MEĐUNARODNA KONFERENCIJA O AIDS-U U BEČU**

durex

Ko preživi, pričaće.

3+1 GRATIS

IMPRESSUM

Kontakt - časopis o HIV-u i za HIV

Izdavač:

Omladina jugoslovenske asocijacije za borbu protiv side - Omladina JAZAS-a
27. marta 35, 11000 Beograd, Srbija
Telefon: 011/330 20 00
Fax: 011/330 30 21
E-mail: office@jazas.rs

Za izdavača:

Karlo Boras

Glavna i odgovorna urednica:

Dejana Ranković

Izvršna urednica:

Ljiljana Mihajlović

Saradnici:

Nada Veljković, Tatjana Vučićević,
Momčilo Janjić, Marijana Radulović,
Jelena Milutinović, Milica Branković

Lektura i korektura:

Valentina Vukmirović-Stefanović

Dizajn:

Ana Humljan

Priprema za štampu:

Dejan Dimitrijević

Tiraž:

1000

Štampa:

Akademija štamparija

CIP -Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
616.9

Kontakt: časopis o HIV-u i za HIV / za
izdavača Karlo Boras - 2008, br. 1 (avgust)
- Beograd (27. marta 35): Omladina
JAZAS-a, 2008
- (Beograd: Akademija štamparija) - 28 cm

Tromesečno
ISSN 1820 - 9114 = *Kontakt* (Beograd)
COBISS.SR - ID 150751500

SADRŽAJ:

- 02** Uvodna reč
- 03** Tema broja:
LJUBAV NE SME DA STANE
- 10** Mladi i sida:
SUSRET SA NORVEŠKOM AMBASADORKOM ZA SIDU
- 12** Poznati o HIV-u:
BITI U MOGUĆNOSTI DA POMOGNEŠ DAJE PRAVI SMISAO ŽIVOTU
- 14** Novi među nama:
AS - LIČNA OBAVEZA I KOLEKTIVNA ODGOVORNOST
- 16** Iz ličnog ugla:
HRABROST DA ISKAŽEŠ SEBE
- 19** Novosti iz okruženja:
PRAVA PACIJENATA U CRNOJ GORI
- 21** Život iz pozitivnog ugla:
KRIMINALIZACIJA HIV TRANSMISIJE: ZA I PROTIV
- 28** Najave događaja:

Kontraverzna, kao i sam HIV bila je Osamnaesta Međunarodna konferencija o sidi u Beču. Završena je emitovanjem poruke američkog predsednika Baraka Obame koji je rekao da će SAD povećati pomoć za suzbijanje te bolesti. Pet dana ranije, bivši predsednik Bil Klinton je prilikom otvaranja konferencije poručio da organizacije troše previše novca - upućujući svoje radnike na sastanke i druge manifestacije. U vremenima napredne tehnologije gde se o svemu

možemo informisati na internetu i u vremenima sveopšte štednje, i mi smo se pitali: da li je baš neophodno otići na konferenciju? U programu nalazimo sve, od bazičnih naučnih istraživanja, preko izlaganja o epidemiološkim i preventivnim inovacijama, ekonomskim, zdravstvenim aspektima infekcije, do ljudskih prava i političkih činilaca. Ipak, biti prisutan na konferenciji znači i učestvovati u kompleksnoj slici HIV-a i sive - pridružili smo se demonstrantima koji su nosili

transparente: „Izneverena obećanja ubijaju - pokažite nam novac“. Hipokrizija javnosti, političara, donatora je bila česta tema povorki koje su svakodnevno pratile program. Iako se u istočnoj Evropi i centralnoj Aziji, siva ekstremno brzo širi, videli smo da niko od visokih zvaničnika iz tih zemalja nije posetio skup. Posle tri decenije epidemije sive, još se traga za lekom i vakcinom protiv virusa, i sve dok ne budu otkriveni, jedino oružje protiv HIV-a ostaju prevencija i medicinski

tretman. Ali to nikada nije bilo, niti će biti sve. Slogan konferencije „Prava sada i odmah“, jasno je stavio do znanja da je borba protiv sive vezana za ljudska, socijalna i politička pitanja, i kompleksna i kontroverzna kao i sam život - koji se ne može živeti putem interneta.

Dejana Ranković

koordinatorka projekta „Unapređenje pravnog položaja PLHIV u Srbiji“

Osamnaesta svetska konferencija o AIDS-u

LJUBAV NE SME DA STANE

Pišu: Momčilo Janjić i Ljiljana Mihajlović

Svetska konferencija o AIDS-u predstavlja glavno okupljanje državnih zvaničnika, osoba koje žive sa HIV-om, organizacija i pojedinaca koji su posvećeni zaustavljanju AIDS pandemije. Konferencija je prilika da se proceni dokle smo stigli, evaluiraju dosadašnja naučna dostignuća i naučene lekcije kao i da se stvori kolektivni grafik on napretka.

Prva svetska konferencija o AIDS-u održana je u Atlanti u Sjedinjenim Američkim Državama 1985. godine i od tada se organizuje svake druge godine, menjajući pri tome državu domaćina. Svetska konferencija je jedinstven događaj od velike društvene važnosti. U prilog tome govori i činjenica da su na ceremoniji otvaranja govornici do sada bili, između ostalih, Nelson Mandela, Bill Clinton, doktor Piter Piot, Bil i Melinda Gates, Kofi Annan. Među govornicima, na svečanom otvaranju Osamnaeste svetske konferen-

cije o AIDS-u u Beču, bili su generalni sekretar UN Ban Ki-moon, predsednik Austrije Heinz Fischer i britanska pop diva Annie Lennox.

Svetska konferencija o AIDS-u podudarila sa ogromnim pritiskom za povećanjem pristupa HIV prevenciji, lečenju, brizi i podršci. Kako svetska ekonomska kriza preti da ugrozi sve javne investicije, Konferencija je trebalo da obezbedi da se HIV izdvoji iz kriznog područja i da se Konferencija iskoristi kako bi izvršila pritisak

na donatore i donosio odluku na svim državnim nivoima. Za postizanje ovog cilja organizovane su brojne sesije i plenarne sednice sa najuticajnijim govornicima, ili možemo ih nazvati najjačim igračima, u svetu politike i AIDS-a. U prilog ovome govori prisustvo skoro svih svetskih ambasadora za AIDS, predstavnika parlamentarnih grupa za AIDS iz većine zemalja, Billa Clintona i Billa Gatesa. Pored ove velike teme, program Konferencije je dao poseban značaj ljudskim pravima, prenosu HIV-a sa majke na dete i testiranju.

TEMA
BROJA

Ljubav ne sme da stane

Omladina JAZAS-a je na štandu u Globalnom selu nastupila sa sloganom *Love must go on (Ljubav ne sme da stane)* koji je odredio i izgled propagandnog materijala.

Zašto Ljubav ne sme da stane?

Omladina JAZAS-a se ne bavi bolešću. Omladina JAZAS-a se bavi ljudima. Potreba svakog je da se oseća kao čovek, da bude tretiran s ljubavlju i poštovanjem. Čak i kada se desi bolest, ljubav prema čoveku ne sme da se zaustavi. Ni ljubav, ni život ne smeju se zaustaviti. Omladina JAZAS-a ima nezaustavljivu misiju - da ljubav ne nestane.

Šta se dešavalo na štandu Omladine JAZAS-a u Globalnom selu?

Vizuelno rešenje štanda osmišljeno je tako da simulira mini bioskop sa sedištima, zavesama i filmskim platnom. Na temu *Love must go on*, projektovane su ljubavne scene iz najpopularnijih filmova. Ali posetioce je najviše privlačio miris kokica koje smo delili, kao u pravom bioskopu. Kesice za kokice, sa kolicama naravno, i natpisom *Pop porn - Keep on Popping safely!* bile su najinovativniji promotivni materijal na konferenciji. Pored kokica bilo je tu i bedževa, šibica, drvenih olovaka i brošura o šesnaestogodišnjoj posvećenosti Omladine JAZAS-a borbi protiv AIDS-a. Prisustvo na Konferenciji iskoristili smo i za promociju

novog logotipa u koji je ponovo, nakon šest godina, inkorporirana crvena tračica. O zavidnoj posećenosti našeg štanda najbolje govori podatak da je do preposlednjeg dana Konferencije podeljen sav promotivni materijal i da su se kesice kokica tražila do poslednjeg dana.

Ko je sve posetio štand Omladine JAZAS-a?

Izdvojili bismo posetu norveške princeze Marthe Loiuse, norveške ambasadorke za AIDS Sigrun Mogedal i bivšeg direktora UNAIDS-a doktora Pitera Pjota. Štand je, nakon sesija u austrijskom Parlamentu, posetio i novoizabrani šef Parlamentarne grupe za HIV/AIDS u britanskom Parlamentu, David Cairns.

Prezentacija naučnih radova

Dejana Ranković i Momčilo Janjić, čiji su radovi prihvaćeni od strane naučnog odbora Osamnaeste svetske konferencije o AIDS-u, imali su 21. jula 2010. poster prezentacije. Povodom toga zamolili smo ih da daju izjavu o temama naučnih radova, kao i o vizuelnom rešenju postera preko kojih su učesnicima Konferencije predstavili svoje radove.

ACCEPTANCE AND PARTICIPATION OF PLHIV IN SERBIAN SOCIETY

1. Participation of PLHIV is the basic principle. The mobilization, input and lobbying for PLHIV for improved rights is the key to the success and sustainability of the project. PLHIV groups get trainings focusing on organizational management and development, lobbying and advocacy, AIDS education...
2. Formation of a National AIDS Expert Group which provides advice in the debate and development of public health legislations. This group of prominent experts with various backgrounds serves as agents for improving legislations and raising public awareness about the human rights of PLHIV.
3. Formation of a Parliamentary Group on HIV/AIDS within the National Assembly of Serbia to advocate for the issue. Serbian non-formal Parliamentary group on HIV/AIDS has nine members, from nine different political parties.

In the second from 2008 until the end of 2010, the European Youth Association (EYA) is implementing the project "Acceptance and Participation of PLHIV in Serbian Society" financed by the European Commission and implemented in cooperation with the National Institute for Cooperation with Developing Countries from the Netherlands.

YOUTH OF AIDS EXPERTS TO MAKE THE EUROPEAN COMMISSION AND THE NATIONAL INSTITUTE FOR COOPERATION WITH DEVELOPING COUNTRIES FROM THE NETHERLANDS AWARE, FOR MAKING THE PROJECT POSSIBLE TO BE IMPLEMENTED IN SERBIA.

JAZAS YOUTH

Dejana Ranković: „Moj rad je predstavio multisektorski pristup koji primenjujemo na projektu *Unapređenje pravnog položaja ljudi koji žive sa HIV-om* čiji je krajnji cilj uticaj na nacionalni dijalog i legislativu direktno i indirektno vezanu za HIV/sidu. Budući da projekat integriše tri veoma različite komponente (organizacije ljudi koji žive sa HIV-om, nacionalna ekspertska grupa, parlamentarna grupa za HIV), bio je ozbiljan izazov sve zapakovati u rad na jednoj stranici teksta, a još zanimljiviji zadatak su imali dizajneri koji su to uspeli da predstavie vizuelno. Najviše pažnje je privukao deo koji se odnosi na Parlamentarnu grupu za HIV, koja je u Srbiji formirana prošle godine i još uvek predstavlja jedinu takve vrste u regionu. Ovakvu parlamentarnu grupu imaju samo zemlje sa

veoma odgovornim odnosom prema sidi i mislim da su i ova prezentacija, ali i ostale aktivnosti Omladine JAZAS-a na konferenciji, značajno doprinele jednoj pozitivnoj percepciji Srbije kao zemlje koja se sa HIV-om, sidom, i pitanjima ljudskih prava bavi na najozbiljniji mogući način.“

Momčilo Janjić: „Naučni rad *Transformacija srpskog PLHIV pokreta od preplašenog pojedinca do PLHIV Unije Srbije* trebalo je da predstavi višegodišnji rad na umrežavanju i ujedinjenju PLHIV sektora u Srbiji. Ideju rada sam predstavio na najbolji mogući način i onako kako sam to najbolje umeo. U proteklih petnaest godina nekoliko sličnih inicijativa je brže nestalo, nego što je zaživelo, pa tako konačno stvaranje Unije PLHIV organizacija

A brief course in positive cooking

Cooking background:
In 2007, Serbia was the only country in Europe without PLHIV self-help groups. Having been the 2008 winner of the European Youth Award for the best youth organization in Europe, the JAZAS youth organization (JAZAS YOUTH) decided to start a project to create self-help groups for PLHIV in Serbia.

Book of recipes:
In 2008 Serbia's "Acceptance and Participation of PLHIV in Serbian Society" was launched to raise the awareness of PLHIV, to address their needs and support organizations in Serbia.

Ingredients:
- Serbia PLHIV self-help groups
- National AIDS Expert Group
- Members of Serbian Parliament ready to fight for the self-help groups' development

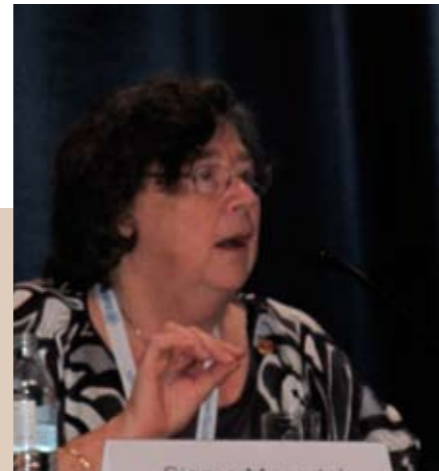
Recipe:
- Create 10 regional centres for establishing PLHIV self-help groups
- Have self-help groups of PLHIV in 10 Serbian provinces
- Have PLHIV self-help groups in all 20 Serbian municipalities
- Establish national network of PLHIV self-help groups
- Create legislative and policy framework for creation of national AIDS Expert Group

After couple of years of intensive cooking a Serbian PLHIV Union has been served.
By the end of 2010 10 regional centres were established. Throughout Serbian self-help groups were created. They started to meet and work on their activities. By July 2010, 16 self-help groups of PLHIV were established in all 20 Serbian provinces. National AIDS Expert Group formed. The Serbian PLHIV self-help groups are the backbone of the National AIDS Expert Group. The National Institute for Cooperation with Developing Countries from the Netherlands is providing technical assistance for the project. The project is implemented in cooperation with the European Commission and the National Institute for Cooperation with Developing Countries from the Netherlands.

How to improve Serbian positive cuisine:
Positive development of Serbian PLHIV Union and its recognition in Serbia, EU and international organizations, needs a comprehensive approach. The project focuses on the development of self-help groups, national network of PLHIV self-help groups, legislative and policy framework for creation of national AIDS Expert Group and the creation of legislative and policy framework for self-help groups' development.

Momčilo Janjić
Youth of JAZAS, Belgrade, Serbia

u Srbiji, decembra 2009. godine ne smatram samo kao uspeh srpskog nevladinog sektora već i kao pobjedu nad samim sobom. Na Međunarodnoj konferenciji o AIDS-u, održanoj u Torontu, pre četiri godine imao sam poster prezentaciju. Setio sam se da pored snage u rečima koje se nalaze na posteru, sam poster mora biti vizuelno atraktivan za one koji u njega gledaju. S obzirom da je stvaranju srpske PLHIV Unije prethodilo višegodišnje krčkanje na tihom vatri, palo mi je na pamet da svoj rad predstavim kao recept iz pozitivne kuhinje. Otuda je i nastao naziv poster prezentacije *Kratak kurs pozitivnog kuvanja*. Moju ideju su dizajneri na najbolji mogući način uspjeli da pretoče u poster koji je privukao veliku pažnju na samoj Konferenciji.“

Britanski Parlament izabrao novog šefa parlamentarne grupe za HIV/AIDS

Umesto Davida Borowa o kome smo pisali u prethodnom broju *Kontakta*, izabran je novi šef parlamentarne grupe za HIV/AIDS u britanskom Parlamentu. Njegovo ime je David Cairns. Sa njim je imala priliku da se susretne Dejana Ranković, koordinatorka projekta *Unapređenje pravnog položaja osoba koje žive sa HIV-om u Srbiji*. Povodom preuzimanja dužnosti šefa parlamentarne grupe za HIV/AIDS, gospodin Cairns je izjavio: *Veoma sam uzbuđen i počastvovan što sam izabran za novog šefa. Preda mnom su ogromni izazovi rastućeg broja osoba koje žive sa HIV-om. Siguran sam da će u predstojećem periodu nova Vlada uzeti ozbiljno u razmatranje pitanja AIDS-a i dati im bezrezervni politički prioritet.*

Antivirusni gel protiv HIV-a

Antiretrovirusni gel protiv HIV-a, na kome su od 2007. godine sprovedena ispitivanja, predstavljen je kroz izveštaje najpoznatijih svetskih novinskih agencija na Osamnaestoj svetskoj konferenciji o AIDS-u u Beču. Grupa južnoafričkih i američkih istraživača je proizvela mikrobicidni vaginalni gel čijom se redovnom upotrebom infekcija HIV-om može smanjiti i za 54 %. U južnoafričkoj provinciji KvaZulu Natal sprovedeno je ispitivanje dejstva gela na 889 žena starosti od osamnaest do četrdeset godina, seronegativnih i polno aktivnih. Kod ovih žena je postojala povećana opasnost od inficiranja HIV-om, jer je manje od četvrtine njihovih partnera koristilo prezervativ. Polovina tih žena je dobila da koristi tokom seksualnih odnosa antivirusni gel, dok je druga polovina dobila placebo. Žene su gel stavljale dvanaest časova pre i dvanaest časova posle odnosa. Korišćenje gela i učestalost

seksualnih odnosa ovih žena praćeni su tokom trideset meseci. Istraživanje je pokazalo da je antivirusni gel, koji sadrži 1% aktivne supstance *tenofovir*, smanjio zaraze virusom HIV za 39 % u odnosu na placebo. Preciznije, kod žena koje su ga neredovno koristile smanjenje je iznosilo 28 %, kod onih koje su ga prilično redovno koristile 38 %, a onih koje su ga redovno koristile čak 54 %. Tokom ispitivanja nisu registrovani nikakvi sekundarni efekti, niti stvaranje otpornosti virusa na gel.

Da li je ovo kraj AIDS diplomatije?

Na temu mogućeg kraja AIDS diplomatije, održana je sesija prvog dana Konferencije. Na sesiji su kao govornici okupili svi ambasadori za AIDS Murray Proctor (Australija), Lennarth Hjelmaker (Švedska), Sigrun Mogedal (Norveška), Patric Debre (Francuska), Marijke Wijnroks (Holandija), Eric Goosby (SAD). Sesiju je vodio doktor Piter Piot.

Ova sesija imala je za cilj da okupi dugogodišnje AIDS ambasadore zemalja donatora kojima se već završio ili se do kraja 2010. godine završava mandat. Odlazak ovih iskusnih ljudi sa HIV/AIDS scene može da predstavlja ozbiljan udarac, naročito u trenutku kada zbog svetske ekonomske krize pretila opasnost da ponestane sredstava za finansiranje HIV/AIDS projekata širom sveta. Izlaganje francuskog ambasadora Debrea prekinula je *Act Up Pariz*, grupa koja je zauzela govornicu i zahtevala od zemalja donatora da ne smanjuju i ne prekidaju finansiranje HIV/AIDS programa preko Globalnog fonda i PEPFAR-a. Ambasadoru Sjedinjenih Američkih Država uručena je peticija sa preko dvesta hiljada potpisa kojima se traži dalje nesmetano finansiranje. Nakon dvadeset minuta, demonstracije su prekinute, a sesija je nastavljena. Iako se od ovakvih sesija očekuje mnogo, generalni zaključak se može izvući iz izlaganja norveške ambasadorke Sigrun

Mogedal. Ona je izjavila da diplomatija na ovom nivou nikada neće nestati, da mlade snage moraju doći na njihovo mesto i da je na sadašnjim ambasadorima odgovornost da prenesu znanje i iskustvo onima koji će ih zameniti.

Plenarna sesija

Bill Clinton, bivši predsednik SAD, bio je najzanimljiviji govornik na plenarnoj sesiji. On je iz ugla čoveka koji vodi fondaciju za borbu protiv AIDS-a, a sa iskustvom predsednika SAD imao izlaganje sa dosta oštrih opaski na nenamensko trošenje novca. Evo nekih od izjava koje smo izdvojili kao najinteresantnije: *Ambasador Goosby je imao petlju da se pojavi pred svim ovim ljudima, ali se izvukao kada je objavio da će PEPFAR od sada davati novac i za programe smanjenja štete. SAD daju koliko su obećale, a Evropa bi trebalo da se malo više potruži. Moramo da smanjimo troškove ispostavljanja usluga, finansirati bolje, brže i uz smanjene*

troškove ljudskih resursa.

Previše ljudi odlazi na previše prijema, a to košta. Fokus mora biti na direktnom finansiranju nacionalnih strateških planova zemalja u razvoju. Dole sa preglomaznim aparatusom.

Na kraju, je Bill Clinton, posebnu pažnju posvetio prikupljanju novca za obnovu Globalnog fonda za borbu protiv AIDS-a, tuberkuloze i malarije, insistirajući na njegovom značaju.

Ostali govornici, koji nisu zablistali kao Bill Clinton, bili su iz Južne Afrike i Rusije. Oni su se fokusirali na iskustva, uspehe i probleme prilikom implementacije programa u svojim sredinama, ali su ukazali i na probleme koji moraju pod hitno da budu rešeni.

Mapa puta prevencije HIV-a

Jedini govornik na ovoj sesiji bio je Bill Gejts koji je govorio o smanjenju troškova

terapije uvođenjem novih tehnologija i to mikrobicida i pre-ekspozicione profilakse (PrEP) koji zajedno sa uštedama na nekim drugim stranama mogu da smanje trenutnu epidemiju za 40 do 60%. Kao primere, koje ne razume, Gejts je pomenuo podatak da je samo 45% HIV+ trudnica na terapiji, a može da se postigne i preko 90%. Takođe je pozvao političare da omoguće dostupnost terapiji vulnerabilnim grupama poput MSM, IKD, KSR gde je rizik od zaražavanja najveći i gde realno mogu da se postignu najbolji rezultati. Takođe je napomenuo da problem nije nedostatak podataka, već nedostatak znanja i volje da se dostupni podaci iskoriste na pravi način kako bi se donele prave odluke o finansiranju. Umesto takvog pristupa, političari svoje odluke baziraju na stigmati i diskriminaciji. Svoje izlaganje završio je rečenicom: *Ako smanjimo troškove i uštedimo trista miliona dolara po godini moći ćemo da pružimo terapiju dvostruko većem broju obolelih.*

ANNIE LENNOX MARŠIRALA ZA LJUDSKA PRAVA

Annie je 20. jula 2010. godine predvodila marš kroz centar Beča koji je praćen njenim živim nastupom. Uključivanje javnih ličnosti, naročito veličina kakva je Annie, ohrabruje ljude da demonstriraju svoju posvećenost zaštiti ljudskih prava i zaustavljanju širenja HIV-a.

Ovaj veličanstveni događaj sastojao se od tridesetominutnog mirnog marša, kome su se pridružili članovi parlamenata, borci za ljudska prava, borci protiv AIDS-a i osobe koje žive sa HIV-om/AIDS-om. Annie je okupljenima priredila specijalnu prezentaciju *The SING* kampanje, kroz muzički performans i nekoliko kratkih filmova na temu HIV-a/AIDS-a. Na kraju, Annie je zamolila za minut ćutanja kao znak sećanja na žrtve AIDS-a.

KONFERENCIJU U BEČU PRATIO JE I VELIKI BROJ PARALELNIH DOGAĐAJA

Kao i svake godine, održan je tradicionalni bal, ovog puta pod motom *Zemlja*, a kao i svake godine gosti su došli u kostimima. Nažalost, zbog nevremena otvaranje bala ove godine bilo je skraćeno. U trenutku kada je zvezda večeri, američka glumica Whoopi Goldberg, izašla iz *zemljine kugle*, počela je da pada jaka kiša, a deo programa je otkazan iz bezbednosnih razloga zbog snažne grmljavine. Cilj bala je bila želja da se ukaže na problematiku side i borbu protiv diskriminacije obolelih. Dva dana kasnije održavan je marš za ljudska prava u centru Beča, na kojem je govorio ambasador UN za borbu protiv side, i nastupila poznata pevačica Annie Lennox.

Ali, nisu izostali ni naučni skupovi. Dan pred početak velike konferencije, održano je jednodnevno savetovanje posvećeno isključivo svim aspektima testiranja na HIV. Profesori sa najuglednijih univerziteta (UCLA, Johns Hopkins, Harvard medical School...) obradili su stargije testiranja i uporedili klasično individualno testiranje sa takozvanim *Community Based Testing* i osvrnuli se na tehnološke inovacije kada je u pitanju identifikacija novih slučajeva. Posebno zanimljivo izlaganje imao je doktor Jeremy Sugarman, o etičkim aspektima testiranja iz kliničke prakse, iz ugla javnog zdravlja i iz ugla istraživačkog rada. Nakon toga niz predavanja je bio posvećen *cost-effective* analizama, značaju testiranja i momentu početka terapije, gde je upečatljivu izjavu dala doktorica Rochelle Walensky sa Harvarda, koja je utvrdila mnoge prednosti otpočinjanja terapije čim se utvrdi dijagnoza, bez obzira na broj CD4 limfocita.

Najlepše se zahvaljujemo avio kompaniji *Austrian Airlines* na ljubaznosti da nam izađe u susret prilikom odlaska u Beč, na Osamnaestu svetsku konferenciju o AIDS-u, odobrivši besplatan prevoz propagandnog materijala, kao što su to učinili i pre deset godina kada su članovi Omladine JAZAS-a odlazili na Trinaestu svetsku konferenciju u Durban.

Ljudska prava u kontekstu prevencije prenosa HIV-a sa majke na dete

Na sesiji kojom je predsedavao novoizabrani šef parlamentarne grupe za HIV/AIDS u britanskom Parlamentu, David Cairns, diskutovano se o povezanosti ljudskih prava i intervencija kod prevencije prenosa HIV infekcije sa majke na dete i načina da se proširi obim programa zaštite zdravlja fetusa i novorođenčadi lečenjem žena koje žive sa HIV-om.

Imajući u vidu da su trudnice sve više u središtu globalnih napora za prevenciju HIV-a govornici su najviše pažnje posvetili programima prevencije prenosa HIV-a sa majke na dete. Programi su bazirani i insistiraju na osnovnim principima ljudskih prava u vezi sa slobodom,

privatnosti, ličnom bezbednosti, zdravljem i oslobođenosti od diskriminacije. Ova prava su potkopana kada se ženama uskraćuje mogućnost da daju pristanak za testiranje na HIV i lečenje, kada se poverljivost ne poštuje i kada se obeshrabljuju za uključivanje u program prevencije prenosa HIV-a sa majke na dete zbog stigme i diskriminacije.

Uključivanje HIV-a/AIDS-a i tuberkuloze u parlamentarne aktivnosti

U Globalnom selu bio je održan i Okrugli sto interaktivnog dijaloga na temu kako da se uveća i osnaži na svetskom nivou uloga koju parlamentarci mogu da odigraju na polju borbe protiv HIV-a/AIDS-a i tuberkuloze. Želja organizatora Okruglog stola bila je da parlamentarcima da

praktične savete, kako da parlamentarne grupe izgrade odnose sa parlamentima u svojim zemljama. Svoja iskustva sa globalnim zdravstvenim pitanjima, uključujući HIV i tuberkulozu, su sa prisutnim parlamentarcima podelili predstavnici parlamentarne grupe za HIV/AIDS iz Britanije. Tokom sesije takođe se diskutovalo kako regionalne mreže i međunarodni forumi (kao što je Interparlamentarna unija) mogu da podrže parlamentarni angažman na polju HIV-a i tuberkuloze na domaćem i međunarodnom nivou.

Sesijom je predsedavao šef parlamentarne grupe za HIV/AIDS u britanskom Parlamentu, David Cairns, a glavni govornik bila je šefica Inerparlamentarne radne grupe za HIV, Hendrietta Bogopane-Zulu.

Sve u svemu

Iako je Konferencija trebalo da bude fokusirana na EECA region, pažnja je preusmerena na globalni nedostatak novca za programe koji se bave HIV-om/AIDS-om, tuberkulozom i hepatitisom, što je isprovociralo mnogo ogorčenih reakcija u civilnom sektoru, pa su demonstracije i izlivi besa bili svakodnevnim pojavama. Veliki značaj se pridavao vulnerabilnim grupama IKD, KSR i zatvorenicima sa temama pristupa terapiji, smanjenju stigme i diskriminacije, prevenciji unakrsne zaraze hepatitisom i tuberkulozom, dekriminalizaciji. I pored mnogobrojnih obećanja i uveravanja o tome da će se naći novac za buduće finansiranje, Konferencija nije uspela da natera velike igrače da se javno i nedvosmisleno obavežu na kontinuirano finansiranje (na primer Kanada i Holandija). Upotreba mikrobicida i pre-ekspozicione profilakse može ozbiljno uticati na smanjenje širenja epidemije i to od četrdeset do šezdeset procenata. Sve se više govori o starenju sa HIV-om, što je inovacija u odnosu na prethodne konferencije. PEPFAR je odobrio finansiranje programa za smanjenje štete. Najavljeno je usklađivanje GF i PEPFAR finansiranja kao i njihova komplementarnost. Republiku Srbiju na Osamnaestoj svetskoj konferenciji o AIDS-u, nije predstavljao ni jedan visoki Vladin zvaničnik, što je propuštena prilika, ali i sramota. Mada moguće je da mi već tridesetak godina živimo u zabludi da u Srbiji AIDS uopšte ne postoji.

Preko dvadeset hiljada ljudi iz celog sveta učestvovalo je na Osamnaestoj svetskoj konferenciji o AIDS-u u Beču. Među njima smo svoje mesto našle i nas dve- Jelena i Milica, volonterke Omladine JAZAS-a.

SUSRET SA NORVEŠKOM AMBASADORKOM ZA SIDU

Pišu: Jelena Milutinović i Milica Branković

Centar svih zbivanja na svetskim konferencijama o AIDS-u je Globalnom selu, u okviru koga funkcioniše Youth Pavilion (Paviljon za mlade). To je prostor u kome se okupljaju mladi aktivisti i gde im se pruža mogućnost upoznavanja, razmene iskustva, mišljenja i stavova, planiranja raznih zajedničkih akcija, kao i mogućnost da budu u kontaktu za vreme i posle konferencije. Ovo je mesto gde su se održavale različite sesije, uključujući predavanja, radionice, diskusije, debate kao i akcije koje su se ticale mladih i u kojima su mladi ravnopravno učestvovali. Sesija koja je na nas, a po komentarima i na ostale prisutne, ostavila najjači utisak bila je na temu inkluzije mladih u vodeće institucije koje donose odluke na polju HIV-a/AIDS-a i kako da se uopšte glas mladih čuje. Na njoj su govorili Sigrun Mogedal, norveška ambasadorica za sidu, Philippe Andrianakis, austrijski aktivista, Jenifer Corriero, izvršni direktor *Taking It Global* i Faika El-Nagashi, koordinatorica IAC-a i član nevladine organizacije

TAMPEP iz Austrije. Bile smo oduševljene govorom norveške ambasadorice za sidu, koja nam je privukla pažnju načinom izlaganja i podsticanjem mladih na aktivizam. Bila je poučna i priča Faika El-Nagashi, mlade osobe koja je uspeła da pokrene organizaciju ali i da raznim aktivnostima proširi saradnju sa drugim organizacijama u mreži koje se bave istim ili srodnim temama.

Norveška ambasadorica je govorila o značaju aktivizma mladih i njihovih ideja, zatim o entuzijazmu i snazi za delovanje, ali i o nedostatku saradnje sa njima. Ona smatra da mladi mogu i treba da učestvuju u javnom životu i da donose odluke potpuno ravnopravno kao i odrasli, kao i da volontiranje mladih i njihovo interesovanje za rad u nevladinom sektoru nikako ne treba nipodaštavati. Izrazila je i stav da sa mladima treba saradivati na polju borbe protiv HIV-a/AIDS-a, kao sa donosiocima odluka. Bitno je da mladi stvaraju mrežu saradnje i da se na taj način povezuju, kako bi sa svih strana mogle da pristižu

ideje koje će se pretvarati u projekte. Njene priče su bile upečatljive i ohrabrujuće za svaku mladu osobu koja želi da nešto promeni svojim radom. Interesantno nam je bilo to da žena koja nije mlada, najviše se zalaže za mlade i njihovo uključivanje u donošenje odluka. Samim tim što se nalazi na visokom položaju, njeni naponi su delotvorniji i motivišu nas mlade da nastavimo sa radom. Pored toga ona je sjajan govornik, i svako njeno izlaganje podstiče na razmišljanje. Nakon ovakvog izlaganja, kao mlade aktivistkinje, bile smo se podstaknute na pozitivno razmišljanje o tome da možemo pojedinačno doprineti značajnim promenama, posebno na polju prevencije HIV-a/AIDS-a. Ambasadorica nas je podsetila da svako treba i može kao mladi aktivista da promeni nešto u svojoj zajednici, a da to vodi jednoj velikoj promeni. Odlučile smo da pokušamo da organizujemo susret sa njom. Preko Karla Borasa, izvršnog direktora Omladine JAZAS-a, uspeši smo da dogovorimo sastanak. Bila nam je

velika čast da se susretnemo sa jednom tako značajnom osobom, koja podržava rad mladih. Sastanku su prisustvovali i njen portparol Monica Djupvik, kao i Karlo Boras. Nakon upoznavanja, ambasadorica je iznela svoje mišljenje o mladima danas i o potrebi za ravnopravnom saradnjom. Pitala nas je da iznesemo mišljenje vezano za stanje u Srbiji (koliko su mladi uključeni u donošenje odluka u zemlji, da li postoji saradnja među mladim aktivistima na tom nivou, koliko su mladi zainteresovani za rad, kakvo je stanje u samoj našoj organizaciji i kakva su naša iskustva). Objasnile smo joj da je naša organizacija uključila mlade u sve aspekte delovanja i ostavila nam prostora da sami donosimo odluke, dajemo predloge, realizujemo ideje i vodimo akcije. Pričale smo joj o volonterskom klubu i o velikom broju naših volontera. Napomenule smo da na državnom nivou ne postoji neka konkretna saradnja, ali da su mladi generalno u našoj zemlji zainteresovani za volontiranje i da

internet i okupljanja bilo kog tipa koriste za razvijanje saradnje. Dodale smo da bismo volele da proširimo saradnju sa mladima iz Evrope i sveta, ali da nemamo veliku podršku naše Vlade, kada su u pitanju razmene. Na kraju smo istakle da su se poslednjih godina stvari negde promenile na bolje. Ambasadorica nas je ohrabrila da nastavimo u tom smeru i istakla da joj je drago što smo imale želju da je upoznamo. Podržala je naš rad i pohvalila našu organizaciju koja je u sve svoje segmente uključila mlade. Poželela nam je da tako i nastavimo i sa svim novim ljudima koji budu dolazili. Objasnila nam je da je u pitanju lanac koji se nastavlja i da je jedino takav način postupanja delotvoran. Posavetovala nas je i ohrabrila da preuzmemo svaku inicijativu koja može da utiče da se stanje u zemlji promeni, ali i istakla da je važno i da Vlada obrati veću pažnju na potrebe mladih. Istakla je i činjenicu da ako se mladi organizuju i skrenu pažnju na sebe i uspeju da se

uključuje u stvarno donošenje odluka od značaja za našu zemlju, da ćemo i mi samim tim da ostvarimo saradnju sa mladima iz sveta i da se sa njima povežemo idejno i akciono. Razgovor je zaključila rečima da mi sami moramo da donesemo odluku o vlastitoj aktivnosti i poželela da ukoliko se za to odlučimo, u tome i istrajemo.

BITI U MOGUĆNOSTI DA POMOGNEŠ DAJE PRAVI SMISAO ŽIVOTU

Piše: Nada Veljković

Lena Kovačević, kćerka našeg slavnog dramskog pisca i režisera Dušana Kovačevića, talentovana je pevačica, kompozitorica i pijanistkinja. Sa lakoćom spaja etno i džez motive u muzici. U Beogradu je naučila da svira, ali je u Amsterdamu svoje snove počela da živi. Nakon muzičkog obrazovanja u Beogradu, diplomirala je džez pevanje na Muzičkom konzervatorijumu u Amsterdamu, i nekoliko godina saradivala sa Kraljevskim holandskim orkestrom. Krajem prošle godine objavila je prvi CD *Dobar dan za pevanje*.

- **Šta se novo dogodilo od promocije Vašeg prvog albuma *Dobar dan za pevanje*?**

U međuvremenu najvažnije što se dogodilo je to da se domaća publika u velikoj meri upoznala sa muzikom ovog albuma. Nastupali smo i u okviru fantastičnog *Summertime festivala* u Sava centru. Velika je čast i zadovoljstvo što sam se našla u redovnom programu ovog festivala i imala prilike da se po prvi put družim sa beogradskom publikom u jednoj pravoj atmosferi koja potpuno odgovara senzibilitetu ove muzike.

- **Da li je teško baviti se džez muzikom u Srbiji?**

Baviti se džez muzikom nije lako nigde, pa ni u Srbiji. Muzika kojom se ja bavim nije striktno džez, ali najvažnije, osećam veliku promenu u prihvatanju ove vrste muzike, kako publike tako i medija. Smatram da je sve veća zainteresovanost, što dokazuju prepune dvorane džez festivala i koncerata.

- **Za Vas se kaže da ste kolekcionar prijatelja širom sveta. Kako Vam to polazi za rukom?**

Živela sam u inostranstvu dugi niz godina, i prilikom studija imala sam privilegiju da upoznajem ljude sa svih strana sveta, da nastupam sa njima i da se družim. Samim tim i taj krug se godinama uvećavao. U međuvremenu puno ljudi je otišlo iz Amsterdama i nastavilo karijeru u rodnoj zemlji. Danas ima malo mesta u kojima ne bih mogla da sretnem neko poznato i drago lice.

- **Amsterdam, Njujork, Beograd... Po Vašem iskustvu, u čemu su njihove sličnosti, a u čemu razlike?**

U Njujorku nisam živela tako da o njemu mogu da pričam samo kao turista, izviđač... Njujork je sigurno posebno interesantan i važan za džez muzičara. Fenomenalno je osetiti atmosferu Njujorka i običi neka od najpoznatijih mesta gde se svira vrhunski džez. U Amsterdamu sam provela puno vremena, i doživljavam ga kao svoju drugu kuću. Ovaj grad je poseban zbog svog šarma, arhitekture, tradicije, kao i bicikla i biciklista, opuštenih razgovora i šetnji na nekom od kanala. Svakome preporučujem da vidi i doživi Amsterdam. Beograd je moj rodni grad, najdraži, volim njegov duh, njegove građane. Sličan je Amsterdamu po ljudima koji uživaju u druženju, dobrom zalogaju, boemskim momentima. Najveća razlika je u organizaciji društva, to jest, uopšte u uređenju države. U Amsterdamu sve jako dobro funkcioniše, i njihovim građaninima je život olakšan u mnogo čemu.

- **Da li je teško spojiti muziku Balkana sa klasičnom, pop i džez muzikom? Kako ljudi reaguju na takvu vrstu muzike?**

Sve je veća zainteresovanost stranaca za našu muziku, tradiciju i obeležja i zaista su sjajne reakcije na nešto što je originalno i dolazi sa ovih prostora. Težak je zadatak spojiti sve te elemente, a da zvuk bude prirodan i spontan, ali vredno je tog truda i rizika, pa se zbog toga nadam i radujem izdanju albuma *Dobar dan za pevanje* i u inostranstvu, do kraja ove godine.

- **Šta Vam je prva asocijacija kada čujete reč - HIV ili AIDS?**

Prva asocijacija mi je bolest. Izuzetno mi je žao zbog saznanja, kroz šta sve inficirani ovim virusom moraju da prolaze.

- **Da li poznajete neku osobu koja je zaražena HIV-om? Kakav je Vaš odnos prema tim osobama?**

Poznajem jednu i moj odnos prema toj osobi je normalan i prijateljski. Na nedavno održanoj Svetskoj konferenciji o AIDS-u u Beču, marš za ljudska prava, kroz grad, vodila je Eni Lenoks. Kako biste prokomentarisali angažman javnih ličnosti u svetu, na polju zaštite prava i zdravlja ljudi sa HIV-om? Smatram da je izuzetno važno učestvovati u ovakvim organizacijama, i pomoći u podizanju svesti i obrazovanju o ovom virusu, jer postoji mnogo i premnogo predrasuda i neznanja kada je ovaj virus u pitanju. Sigurno da postoje i neki privatni razlozi zašto javne ličnosti i velike zvezde učestvuju u ovim manifestacijama.

Verovatno da oni i lično poznaju i imaju prijatelje koji su zaraženi ovim virusom i da je to još jedan od razloga što pružaju pomoć i daju svoj glas u borbi protiv diskriminacije zaraženih HIV-om.

- **Šta mislite o propagiranju upotrebe kondoma i testiranju na HIV?**

Zaštita prilikom odnosa, kao i briga o svom zdravlju, i o zdravlju svojih bližnjih i okoline je neophodna. Smatram da se nedovoljno govori o tome, i da mladi ljudi koji stupaju u odnose često ne znaju najosnovnije metode zaštite za bezbedan seksualni odnos. Testiranje na HIV je važno i nadam se da će se o ovim temama glasnije govoriti.

- **Da li ste razmišljali da se uključite u neku od društveno odgovornih kampanja, ne mora da bude u pitanju AIDS?**

Razmišljala sam o tome, a do sada mi je izuzetno prijao humanitarni rad u Holandiji i Srbiji, i to je nešto što me istinski ispunjava. Biti u mogućnosti da pomogneš, da pružiš pomoć daje dublji i pravi smisao životu. Biti od koristi.

- **Šta sledeće planirate? Kojim tokom će ići Vaša muzička karijera?**

Volela bih da se što više družimo sa domaćom i stranom publikom. U najavi je nekoliko sjajnih festivala u Srbiji i inostranstvu. Volela bih da se uskoro oprobam i u primenjenoj muzici. Ipak, osnovna mi je želja da se razvijam kao pevač, kompozitor i muzičar i da se nadalje pišu mnoge *lepe note*.

Evropska iskustva u srpskom Parlamentu

AS - LIČNA OBAVEZA I KOLEKTIVNA ODGOVORNOST

Uz pomoć prijatelja i zahvaljujući podršci Omladine JZAS-a, u maju 2010. godine registrovana je nevladina organizacija Centar za osnaživanje mladih osoba koje žive sa HIV-om/AIDS-om - AS. Osnovani smo je sa ciljem da pružimo psiho-socijalnu podršku i delujemo na zaštiti osnovnih ljudskih prava osoba koje žive sa HIV-om/AIDS-om. Članovi centra AS su mladi ljudi koje žive sa ovom infekcijom i bolešću. Shodno ciljevima centra AS, naš moto je: „Za nas“.

Polazeći od nas samih, konstatovali smo da su najveći izazovi sa kojima se ove osobe susreću, konstantna borba protiv visokog stepena stigme i diskriminacije. Svesni smo da pored ličnih obaveza, nosimo i kolektivnu odgovornost očuvanja ljudskog dostojanstva i borbe se za pravednost i jednakost.

Zbog toga su naše aktivnosti prvenstveno usmerene ka unapređenju pravnog položaja i kvaliteta života osoba koje žive sa HIV-om/AIDS-om.

Kada smo odlučili da osnujemo organizaciju glavna ideja je bila da pružimo pomoć ljudima koji su najugroženiji i koji

su bez ikakvih prihoda i smeštaja. Namera nam je da to obezbedimo kroz pristup nekom prihvatnom centru. Svesni smo da nas čeka veliki posao i da je to kod nas još uvek neizvodljivo zbog toga što se u Srbiji AIDS smatra zaraznom bolešću. Ova namera nas obavezuje da kroz javno informisanje i edukaciju (prvenstveno

psihologa, zdravstvenih, prosvetnih i pravosudnih radnika, a kasnije i celokupne zajednice) ukažemo na to da se HIV ne prenosi socijalnim kontaktom sa inficiranom osobom.

Želimo da skrenemo pažnju javnosti da mnogi mladi ljudi koji su HIV pozitivni, a žive na ulici, zbog golog opstanka bivaju prinuđeni da gaze po svom dostojanstvu radeći ponižavajuće stvari - prodajući sebe, odavajući se porocima, a neretko i kriminalnim radnjama. Takvo rizično ponašanje povlači mnoge probleme u svim društvenim nivoima što dovodi do povećane transmisije HIV-a/AIDS-a i drugih polno prenosivih infekcija. Kao zajednica mi moramo da se sa ovim suočimo i pokušamo da nađemo neko prihvatljivo rešenje u cilju smanjenja transmisije HIV-a.

Kao predstavnik HIV pozitivnih osoba, odlazio sam u studijske posete u inostranstvo i video da u mnogim zemljama postoje sigurne kuće, svratišta za najugroženije. Optimista sam i verujem da postoje šanse da se tako nešto i kod nas ostvari. Misija organizacije AS je da uloži sve svoje napore i omogući jednu takvu oazu ljudima u našoj zemlji. Verujem da uz pomoć svih institucija, ljudi dobre volje i

ostalih relevantnih društvenih organizacija, možemo, za početak, da obezbedimo donacije za neki prostor za bar petoro ljudi sa pet ležajeva i pet obroka. Ovo bi bio konkretan vid pomoći najugroženijima. Takvo jedno svratište bilo bi i neki vid dnevnog boravka u kojem bi se osobe koje žive sa HIV-om/AIDS-om družile. Na ovaj način bismo doprineli njihovoj resocijalizaciji i osnaživanju kroz samopodršku.

Kroz program organizacije AS, zalažemo se i za samozapošljavanje ljudi koji žive sa HIV-om, zbog toga što često, iako psihički i fizički sposobni za rad, nisu zaposleni zbog raznih vidova diskriminacije. U tu svrhu, za početak planiramo organizovanje edukacija (kursevi za osposobljavanje rada na računaru i učenje stranih jezika). Podizanjem obrazovnih i fizičkih kapaciteta osoba koje žive sa HIV-om/AIDS-om dajemo svoj doprinos njihovoj afirmaciji i aktivnom uključivanju u društvene tokove.

S obzirom da smo na samom početku delovanja, pozivamo sve zainteresovane koji dele naše mišljenje da se uključe i daju svoj doprinos ostvarivanju naših ciljeva i direktnoj pomoći osobama koje žive sa HIV-om/AIDS-om.

“ Najveći izazovi sa kojima se osobe koje žive sa HIV-om susreću su konstantna borba protiv visokog stepena stigme i diskriminacije. ”

“ Podizanjem obrazovnih i fizičkih kapaciteta osoba koje žive sa HIV-om/AIDS-om dajemo svoj doprinos njihovoj afirmaciji i aktivnom uključivanju u društvene tokove. ”

Svoju životnu priču ispričao nam je Đurica Stankov, čovek koji uporno prelazi trnovit put rušenja predrasuda, boreći se protiv HIV-a i pomažući osobama koje žive sa ovom infekcijom.

HRABROST DA ISKAŽEŠ SEBE

Inervjuisale: Tanja Vučićević i Ljiljana Mihajlović

Dani detinjstva u Vršcu

Ceo moj život je na neki način humanitarni rad. Od malih nogu sam navikao da radim i pomažem drugima - ovim rečima Đurica Stankov započinje svoju životnu priču. Odrastao sam u Vršcu, u siromašnoj porodici sa bolesnom majkom i mlađim bratom. Očuh mi je bio romske nacionalnosti, veoma dobar i topao čovek. Za mene je imao vrednost deset očeva, ali što zbog svoje lenjosti, a što zbog teškoće da pronađe posao, nije bio u stanju da finansijski brine o nama. Zbog ovakve porodične situacije bio sam primoran da sa osam godina počnem da radim na istovaru cigli. Iako sam, zbog posla, neredovno išao u školu, san mi je bio da postanem vojno lice. Maštao sam o tome da pomognem majci, koja je bolovala od dijabetesa, da je izvučem iz bede i pružim joj lepši i komforniji život. Na moju veliku radost, posle osnovne škole bio sam primljen u srednju vojnu školu u Rajlovcu kod Sarajeva. Međutim, tog leta majci se zdravstveno stanje pogoršalo. Bila je sedam dana u komi, i ja sam bio primoran da biram između staranja o njoj i pohađanja škole. Normalno, odlučio sam da ostanem pored majke i da je negujem. Brinuo sam o njoj, hranio je, presvlačio, davao joj insulin i vremenom prestao da maštam o povratku u školu. Život mi je otišao u sasvim drugom pravcu. Radio sam razne poslove. Veoma sam voleo muziku, a posebno romsku, što nije bilo neobično jer sam odrastao u toj sredini, i iz tog razloga počeo sam da pevam. Jedno vreme sam danju radio na gradskoj deponiji, a noću pevao, tako da se dešavalo da uopšte ne spavam, nego da pravo sa „tezge“ odem na posao. Oženio sam se vrlo mlad u šesnaestoj godini, što je normalno za sredinu u kojoj sam odrastao. Supruga mi je bila prelepa zdevojka od četrnaest godina. Uskoro smo dobili sina, koga sam prosto obožavao. Sada kada se osvrnem, to je u stvari bio jedan od najlepših perioda moga života, pun ljubavi i pažnje, iako sam na taj način ostvario san svoje majke, a ne svoj. Bio sam veoma srećan u tom periodu. S obzirom da se majci zdravstveno stanje stabilizovalo, doživeo sam neverovatan šok kada je iznenada umrla, bukvalno na mojim rukama. Tih nekoliko minuta pred njenu smrt, nikada neću zaboraviti. Tada me je prvi i poslednji put nazvala sine. U to vreme se pojavio i moj biološki otac, koga sam tada prvi put video i koji me je tek tada zvanično priznao za sina.

Međutim, tu nije bio kraj. Nakon samo šest nedelja od majčine smrti, desila mi se još jedna tragedija. Umro mi je sin od jedanaest meseci. Kada mi je umrla majka, desilo se nešto čudno u mojoj glavi. Osećao sam se kao da sam otišao u neki drugi svet. Mislio sam da je to kraj, ali prevario sam se. To sam shvatio kada sam izgubio sina. Imao sam samo devetnaest godina i bol koji sam osećao bio je neopisiv. Otišlo je to malo biće, za koje sam se ja svom svojom dušom i svom snagom borio. U meni je nešto puklo. Seo sam i razgovarao sa suprugom i odlučili smo da se sporazumno razvedemo.

Neki drugi život u Beogradu

Ubrzo sam se preselio u Beograd. U ovaj grad sam došao, bez dinara u džepu, bez posla, prijatelja ili bar poznanika. U takvim situacijama čovek zaista mora mnogo da se namučiti, ako želi sa ostane u velikom gradu. Po dolasku u Beograd, posle par nedelja, upoznao sam jednu osobu, koja mi je totalno preokrenula život. Primetio sam vrlo brzo da ima problema sa alkoholom, ali ja kao mnogo mlađi, nisam mogao, ni znao način kako da tu nešto promenim. Iako mi je ta njegova navika smetala, i u nekim trenucima bilo psihički i fizički nepodnošljivo, uvek sam nalazio izgovor i razlog da ostanem uz njega. Jednostavno nisam pronalazio način da odem, a možda to nisam ni želeo da uradim. Kako je vreme prolazilo, druženje sa tom osobom preraslo je u nešto intimnije, što je bilo sasvim novo za mene. Nakon šest meseci zajedničkog života u Beogradu, preselili smo se u Vršac gde sam počeo ponovo da se bavim pevanjem. Dobro mi je išlo. Bio sam omiljen i cenjen kao pevač. U trenutku kada sam bio u nekoj vrsti uspona i ostvarivanja sna o pevačkoj karijeri, pojavile su se moje fotografije u jednom erotskom časopisu. Za to vreme bile su vrlo kompromitujuće, jer su bile gej sadržine. Nisam mogao da poverujem da je osoba sa kojom sam delio život prodala naše intimne trenutke, bez mog znanja i saglasnosti, kako bi sebi obezbedila alkohol, a meni pri tome usmerila život u drugom pravcu. Objavljivanje ovih fotografija je za posledicu imalo pristizanje ponuda za snimanje filmova, kako gej tako i hetero sadržine. Na kraju sam te ponude i prihvatio. S obzirom da je Vršac mala sredina gde se svi poznaju, morao sam da se vratim u Beograd. Prestao sam da pevam i kao dete iz provincije, da bih

“Nikada nisam izgubio sebe i ostao sam svoj, na šta sam vrlo ponosan. Najvažnije je to što mogu i danas mirno da spavam.”

“Niko mi nikada nije objasnio da sam u periodu prozora, niti kada je realno da dođem da se testiram.”

preživio, bio sam primoran da prihvatam razne poslove. Nikada nisam izgubio sebe i ostao sam svoj, na šta sam vrlo ponosan. Najvažnije je to što mogu i danas mirno da spavam. Čak i u to vreme, kada sam imao pregršt svojih problema, stalno sam bio u prilici da pomazem drugima, bez potrebe da mi se to vrati. Moj dom je mnogima bio i svratište i utočište.

Ni negativan, ni pozitivan

Da sam HIV pozitivan saznao sam na pomalo čudan način. Prvi put sam se testirao u inostranstvu, gde sam bio angažovan za snimanje erotskih filmova. Nisam najbolje razumeo rezultat na kome je na nemačkom jeziku pisalo da sam negativan, ali mi je lekar usmeno objasnio da je rezultat „ni negativan, ni pozitivan“, a da ukoliko želim potvrdno testiranje, to moram da uradim u Srbiji. U to vreme sam se baš često testirao, čak i više puta mesečno, jer sam živio u zabludi, da ako to stalno radim ne mogu da obolim ni od jedne bolesti. Ova ideja nije imala nikakvog smisla, ali sam ubeđivao sebe da je to istina. U Srbiji su rezultati bili negativni, uz objašnjenje: „Rezultat je negativan, ali na kraju tunela se pojavljuje sivilo“. Ništa mi nije bilo jasno. Niko mi nikada nije objasnio da sam u periodu prozora, niti kada je realno da dođem da se testiram. Na kraju sam otišao u Gradski zavod za zaštitu zdravlja Beograd, gde je rezultat, nažalost, bio pozitivan. Bio sam upućen na Infektivnu kliniku u Beogradu da uradim Western blot test. Tek tu, na Infektivnoj klinici, prof. dr Đorđe Jevtović mi je objasnio o kakvoj bolesti je reč, i da sam kod svih tih testiranja bio u periodu prozora i da je to bio razlog zašto su mi rezultati bili neprecizni i nerazumljivi. Iako je saznanje da sam HIV pozitivan za mene predstavljalo još jednu nesreću u životu, imao sam i sreće jer sam bio prihvaćen od bliskih prijatelja u trenucima kada sam im saopštio svoj status. Mislim da je razlog tome bila moja iskrenost. S druge strane, bio sam iznenađen što su ljudi koji su bili u istom problemu me na neki način izbegavali, što me je zaista bolelo. Jedno vreme sam bio u stanju šoka, u samoizolaciji, bez volje da išta radim i bilo gde idem. Ubrzo sam upoznao Darka Čehića, koji je bio u istom problemu i koji mi je pružio veliku podršku i pomoć. Za njega mogu da kažem da mi je bio zaista pravi prijatelj. Darko me je uključio u rad

organizacija koje se bave ljudima koji žive sa HIV-om.

Društvena odgovornost i ja u svemu tome

Kada govorimo o mom angažovanju u borbi protiv HIV-a istakao bih svoj četvorogodišnji mandat u CCM-u i saradnju sa Omladinom JAZAS-a. U jednom trenutku sam osetio da sam tu da bih odradio nešto, a ne zbog sebe samog. Odustao sam, nisam imao snage da idem dalje. Kasnije sam postao član SPAIDS-a, a jedno vreme sam bio i na čelu te organizacije. Ta organizacija nije bila baš moja priča. Nisam se nalazio u njihovim shvatanjima organizacije i načinima delovanja, što me je podstaklo da pokrenem neku svoju ideju. Kada si stalno u kontaktu sa ljudima koji imaju isti problem, imaš osećaj da oni dele iste ideje i vizije i da imaju iste potrebe. U međuvremenu, došlo je do udruživanja organizacija koje se bave ljudima koji žive sa HIV-om u Uniju. Mislio sam da je došlo vreme i da se krene nekim krupnijim koracima dalje. Prvo sam izabran za zastupnika Unije, a nakon toga sam doživio čast da me Upravni odbor Unije predloži za predstavnika, a potom i za predsednika organizacionog odbora godišnje konferencije PLHIV aktivista. To mi je zaista puno značilo, jer sam prvi put osetio konkretnu podršku ljudi koje zastupam.

U ovom periodu počeo sam i sa radom na osnivanju organizacije AS koja ima za cilj osnaživanje mladih ljudi koji žive sa HIV-om. Moja glavna ideja je da se pomaže ljudima koji žive sa HIV-om, a koji su najugroženiji i koji nemaju nikakve prihode i smeštaj. U trenutku kada saznaju svoj HIV status, mladi ljudi gube deo sebe i smatraju da nisu vredni, da ne zaslužuju da nešto rade, a pritom su i skloni samoizolaciji. Takve ljude treba osnažiti i osposobiti za život. Ja lično smatram da je život kratak i zbog toga se trudim da budem srećan. Postoje mnoge bolesti od kojih se umire za nekoliko meseci, a ja se još uvek osećam snažno i jako. Imam volje, želje i elana da živim kvalitetno i da pri tome pomazem drugima. Takođe, verujem da postoje dobri ljudi koji žele da pomognu našu borbu i da pruže podršku osobama koje žive sa HIV-om/AIDS-om. Mislim da stojim čvrsto na zemlji i imam hrabrosti da iskažem sebe i budem iskren prema sebi i drugima.

“Moja glavna ideja je pomoć ljudima koji žive sa HIV-om, a koji su najugroženiji, bez ikakvih prihoda i smeštaja.”

IZLIČNOG UGLA

“Imam volje, želje i elana da živim kvalitetno i pomazem drugima.”

Kontakt sa okruženjem: Crna Gora

PRAVA PACIJENATA U CRNOJ GORI

Piše: Amela Kovačević, program menadžerka

NOVOSTI
IZ OKRUŽENJA

CAZAS je 1. avgusta 2010. godine započeo implementaciju projekta za prava pacijenata sa ciljem stvaranja sigurnog okruženja za sve pacijente u Crnoj Gori kroz uspostavljanje info pultova u zdravstvenim institucijama i sprovođenje medijskih aktivnosti u cilju povećanja svesnosti o postojanju problema. Projekat će se sprovesti narednih osamnaest meseci i u njega će biti uključeno šest gradova: Podgorica, Nikšić, Berane, Pljevlja, Bar i Budva.

Razlozi koji su doveli do pokretanje projekta

Prava pacijenata prućena su pravnim i etičkim pitanjima i problemima u okviru odnosa pružaoca usluge i pacijenta. Ovo uključuje pravo pacijenta na privatnost, pravo na kvalitetnu medicinsku uslugu bez predrasuda, pravo na donošenje razložne odluke o brizi i opcijama terapije i pravo da se terapija odbije. Razlog za nabranjem prava pacijenata jeste da se obezbedi etički korektno tretiranje osoba koje primaju medicinsku ili neku drugu profesionalnu uslugu iz oblasti zdravstvenih servisa. Bez izuzetka, sve osobe u svim naseljima imaju pravo na etički jednak i pravedan tretman. Mnogi problemi guše prava pacijenata u okviru medicinskog sistema, uključujući i mogućnost da se povede sudski spor protiv onoga ko ispostavlja zdravstvenu uslugu; dostupnost hitne i specijalne pomoći i nege, dijagnostičkih testova i lekova na recept, bez predrasuda; poverljivost i pravo

pacijenta na medicinske informacije i neprekidnost terapije. U crnogorskom sistemu zdravstvene zaštite, stigma i diskriminacija i konstantno zapostavljanje prava na privatnost čine najveće prepreke za pacijente na svim nivoima pružanja zaštite i nege. Nedostatak legislativne u vezi sa pravima pacijentima - verovatno je glavni razlog za ovakvu situaciju. Grupe posebno pogođene ovim problemom su MSM populacija (muškarci koji imaju seks sa muškarcima), IKD (intravenski korisnici droga), PLHIV (osobe koje žive sa HIV-om) i RAE (Romska populacija, Aškalije i Egipćani). MSM populacija može biti posebno teška za pristup zbog široko rasprostranjene homofobije i diskriminacije na svim nivoima. U zdravstvenim ustanovama oni su najčešće verbalno maltretirani, a neretko im se uskraćuje usluga, sudeći po iskustvima nevladnog sektora.

NOVOSTI IZ OKRUŽENJA

IKD su ekstremno marginalizovani, nisu u mogućnosti da izgrade efektivne socijalne mreže i da javno zagovaraju za svoja prava. Kao rezultat kršenja njihovih prava i diskriminacije, teško se odlučuju da traže pomoć od javnih zdravstvenih institucija zbog straha da će biti predati vlastima, da će im biti uskraćena zdravstvena nega, čak da će biti primorani da započnu sa rehabilitacionim programima bez njihove saglasnosti. PLHIV su često predmet diskriminacije u svojim sredinama, kao i od strane sistema. Oni mogu da koriste sve usluge primarnog zdravstvenog sistema, ali je njihova kompletna dokumentacija dostupna na uvid celokupnom bolničkom osoblju, što ih onemogućuje da sakriju svoj HIV status, ukoliko je to njihova želja. Pored ovog načina narušavanja privatnosti, problem je i nedostatak doktora, naročito ginekologa i stomatologa, koji su voljni da rade sa PLHIV populacijom. RAE zajednica (Romska populacija, Aškalije i Egipćani) najveća je i najsiromašnija je etnička manjina u Evropi. Njihovo duboko siromaštvo prate šokantne predrasude, duboko ukorenjene u društvu. Ovo se najčešće odražava na njihov zdravstveni status i dostupnost zdravstvenoj zaštiti, zbog toga što bolničko osoblje često odbija da ih leči. Drugi problem je nedostatak osnovne dokumentacije. Neposredovanje crnogorskog državljanstva i nezaposlenost čine nedostupnim sistem javne zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja.

Potrebe kojima se projekat obraća i problemi koje će rešiti

Zdravstvena zaštita je pravo, a ne privilegija. Postoje mnogobrojne okolnosti u kojim se određene grupe suočavaju sa preprekama u uživanju ljudskih prava. Zbog toga oni koji zagovaraju ljudska prava naglašavaju značaj vulnerabilnih grupa i posebnu pažnju koju je potrebno posvetiti ljudskim pravima ovih grupa. Neophodno je da se ti ljudi obaveste i informišu kako bi se povećala njihova svesnost i kako bi im se pomoglo da ostvare svoja prava. Takođe je neophodno da se kao ciljna grupa u projekat uključi i medicinsko osoblje, kako bi usluge bile pružane u skladu sa pravima pacijenata.

Svaki čovek ima pravo na sledeća prava u okviru crnogorskog zakonskog okvira (Zakon o zdravstvenoj zaštiti):

- Dostupnost sistema zdravstvene zaštite
- Pravo na informacije
- Pravo na slobodan izbor
- Pravo na privatnost i poverljivost informacije
- Pravo da odluči i da saglasnost
- Pravo na dostupnost medicinskih podataka
- Pravno na privatnost informacije
- Pravo pacijenta da nad njim bude izvršen medicinski eksperiment
- Pravo na prigovor
- Pravo na nadoknadu
- Javnost informacija

Ali, u Crnoj Gori nema zakona koji štiti prava pacijenata, a način na koji se ta prava ostvaruju vrlo je spor. Projekat se direktno obraća problemima sa kojima se susreću pacijenti u zdravstvenim institucijama u odnosu na njihova prava. Projekatne aktivnosti su konstruisane na takav način da se garantuje poboljšanje servisa u bolnicama i zdravstvenim centrima, edukacija zdravstvenih radnika, rad sa vulnerabilnim grupama, uspostavljanje info pultova za pacijente u pet bolnica i primarnih zdravstvenih centara, kao i aktivnosti kojima će se podizati svesnost uz posredstvo informaciono-edukativnog materijala.

Ciljevi projekta biće postignuti specifičnim i inovativnim pristupom problemima niskog poštovanja prava pacijenata. Strategija će se fokusirati na jačanje kapaciteta zaposlenih u zdravstvenim institucijama i podizanje svesnosti pacijenata (posebno vulnerabilnih grupa) u Crnoj Gori o mogućnostima sticanja prava kao pacijenata. Lobiranje za bolje pružanje usluga kod rukovodstva zdravstvenih centara, osiguravaće jače preduslove za uživanje tih prava. Kroz trening medicinskih profesionalaca o neophodnosti drugačijeg strateškog pristupa njihove odgovornosti za prava pacijenata, poboljšaće se kvalitet pruženih usluga u zdravstvenim ustanovama. Aktivisti CAZAS-a radiće sa vulnerabilnim grupama kako bi se došlo do pacijenata kojima je adekvatna nega najpotrebnija. Partner na ostvarivanju ovih projektnih zadataka biće Ministarstvo zdravlja i primarni zdravstveni centri i bolnice u Podgorici, Nikšiću, Beranama, Pljevljima, Baru i Budvi.

ŽIVOT IZ POZITIVNOG UGLA

U proteklm godinama stvoreni su, naročito u delovima Afrike, Azije, Latinske Amerike i na Karibima, zakoni specifični za HIV koji kriminalizuju transmisiju HIV-a, kao i izlaganje HIV-u. U isto vreme, naročito u Evropi i Severnoj Americi, postojeći krivični zakonik se sve više koristi za krivično gonjenje ljudi zbog prenosa HIV-a ili izlaganja drugih HIV infekciji.

KRIMINALIZACIJA HIV TRANSMISIJE: ZA I PROTIV

Pišu: Marijana Radulović i Ljiljana Mihajlović

Insistiranje na primeni krivičnog zakona na transmisiju HIV-a često nastaje iz želje da se odgovori na ozbiljne izazove rapidnog širenja HIV-a u mnogim zemljama, koje je udruženo sa nezadovoljstvom postojećim preventivnim naporima. U poslednje vreme, naročito u Africi, neke grupe su počele da zagovaraju kriminalizaciju kao odgovor na inficiranje žena HIV-om putem seksualnog nasilja ili od strane partnera koji im ne otkriju svoj HIV status. Međutim, dublja analiza kompleksnih pitanja koja je nametnula kriminalizacija prenosa HIV-a, otkriva da kriminalizacija ne sprečava nove infekcije niti smanjuje žensku osetljivost na HIV.

Jedna od glavnih tema na Osamnaestoj svetskoj konferenciji o AIDS-u u Beču bila je upravo kriminalizacija HIV transmisije. U ovoj rubrici predstavimo vam neke od razloga za i protiv kriminalizacije koji ne predstavljaju dokument već razmišljanja ljudi koji su na neki način uključeni u priču o HIV-u ali nisu pravnici. Već dugo se polemiše, na svim društvenim nivoima, da li je kriminalizacija izlaganja HIV-u, ili prenosa virusa nepravedna i nedelotvorna javna politika. Oni koji su protiv kriminalizacije navode da izuzetak predstavljaju situacije u kojima pojedinci namerno prenose HIV da bi naškodili drugima. U ovim slučajevima, postojeći kriminalni zakoni mogu i treba da se koriste. Pored toga, vlade treba da efektivno procesuiraju sve slučajeve seksualnog nasilja i da obezbede da silovanje u braku bude tretirano kao zločin. Nasuprot tome, za slučajeve u kojima ljudi koji žive sa HIV-om nemaju specifičnu nameru da naškode drugima, države ne treba da kriminalizuju izlaganje ili transmisiju HIV-a. Umesto toga, treba da preduzmu pozitivne korake da povećaju prevenciju HIV-a zasnovanu na dokazima i obuhvat tretmana i da smanje žensku vulnerabilnost na HIV.

Dekriminalizacija, a ne još kriminalizacije, je ono što je potrebno.

(Michael Kirby, Visoki sud Australije, 2007)

- 1. ZA:** Ako ste HIV pozitivni i ne koristite zaštitu, to je loše. Ljudi koji čine loše moraju biti izvedeni pred lice pravde bez obzira na njihov zdravstveni status ili poreklo.
PROTIV: Kriminalizacija HIV pozitivnih osoba ne obraća pažnju na kompleksnosti kao što je satanizacija HIV pozitivnih osoba koje su izvedene pred sud.
- 2. ZA:** Zaraziti nekoga HIV-om je slično ubistvu.
PROTIV: HIV se više ne smatra za smrtnu kaznu, jer sa modernim antiretroviralnim terapijama, HIV pozitivne osobe mogu da žive zdravim životom mnogo godina.
- 3. ZA:** Ako si HIV pozitivan, dužan si da koristiš zaštitu. Podela odgovornosti nije uvek realno primenljiva. Mnoge žene, čak i u razvijenim zemljama, nemaju moć da ubede partnera da koristi kondom.
PROTIV: Ljudi će verovati da odgovornost za siguran seksualni odnos leži jedino u HIV pozitivnoj osobi. Siguran seks treba uvek da bude obostrana briga.
- 4. ZA:** Kriminalizovanje ljudi za nesmotren prenos delovaće preventivno i nateraće HIV pozitivne osobe da dvaput razmisle pre stupanja u nezaštićen seksualni odnos.
PROTIV: Zakon ima vrlo malo uticaja na seksualno ponašanje ljudi što se jasno vidi iz upražnjavanja seksa među maloletnicima. Kriminalizacija prenosa infekcije omogućava ljubavnicima da koriste zakon kao sredstvo osвете. U takvim slučajevima, HIV pozitivan partner inicijalno bi uvek bio u prirodno lošijem položaju.
- 5. ZA:** Da biste osigurali da ljudi ne misle da su imuni na krivično gonjenje samo zato što nisu uradili test na HIV, trebalo bi i HIV pozitivnu osobu nazvati nesmotrenom. Znanje da su u prošlosti doveli sebe u rizik dovoljno je da postanu svesni rizika od inficiranja HIV-om što ih zakonski obavezuje da koriste kondom u budućnosti.
PROTIV: Procesuiranjem HIV pozitivnih osoba za nesmotren prenos moglo bi mnoge zaplašiti da odustanu od testiranja, verujući da ako se sazna njihov status, mogli bi odgovarati svim vrstama kriminalnih prijava. Takođe je nemoguće proceniti ili suditi kako je bilo koja osoba u prošlosti bila ili je trebalo da bude svesna rizika od infekcije.

- 6. ZA:** Stavljanjem u zatvor ljudi će biti zaustavljeni u širenju HIV-a i ugrožavanju okoline.
PROTIV: Edukacija i savetovanje moglo bi biti delotvorniji u mnogim slučajevima. Slanje osobe koja živi sa HIV-om u zatvor ne prevenira širenje HIV-a, jer većina zatvorskih sistema nastavlja da odbija mere prevencije i sprovođenje mera za smanjenje silovanja i drugih vrsta seksualnog nasilja.
- 7. ZA:** Kriminalni slučajevi pomažu da se razotkrije i upozori većina HIV pozitivnih osoba koje možda u suprotnom ne bi saznale za svoj status.
PROTIV: Kriminalni slučajevi daju policiji dozvolu da istraži poreklo bilo koga, na koga se sumnja da je preneo HIV. Ovo može predstaviti ozbiljno narušavanje privatnosti i poverljivosti, a može biti u potpunosti neopravdano.
- 8. ZA:** Zakoni o prenosu zaraznih bolesti ne odnosi se samo na HIV. Mnogi zakoni koji se odnose na HIV mogu potencijalno biti iskorišćeni u sprečavanju širenja mnogih drugih fatalnih bolesti.
PROTIV: Nijedna druga bolest nije tretirana sa takvom histerijom kao HIV. Retki su slučajevi krivičnog gonjenja za prenos zarazne bolesti. Na primer, malo je verovatno da se krivično goni zaposleni u staračkom domu zato što dolazi na posao sa gripom i prenosi ga na stanare doma, iako je nekoliko njih naknadno umrlo. HIV je jedino izdvojen u krivične slučajeve zbog svoje povezanosti sa stigmatizovanim grupama i promiskuitetom.
- 9. ZA:** HIV pozitivne osobe mogu lako biti podeljene po pravnoj definiciji na krive (ljudi koji HIV svesno uzimaju i nesmotreno ga prenose drugima) i nevine (žrtve inficirane ne svojom greškom, i nikada ne bi izložili nekog drugog riziku).
PROTIV: Ova kategorizacija nije baš jasna jer većina HIV pozitivnih osoba su u nekom momentu pripadali obema grupama. Konačno, svako ko prenosi HIV je prvo bio žrtva.
- 10. ZA:** Žene koje nemaju kontrolu nad svojim seksualnim odnosima naći će zaštitu u zakonima koji će goniti nesmotrene muške partnere.
PROTIV: Žene će se suočiti sa većim rizikom krivičnog gonjenja što češće budu posećivale zdravstvene ustanove i bile

upoznate sa svojim statusom. HIV pozitivan muškarac može optužiti partnerku da mu je prenela infekciju zato što se testirala prva, čak iako je on inficirao nju i nije mu uspostavljena dijagnoza puno kasnije.

Najčešći razlog koji navode kreatori politika za kriminalizaciju transmisije HIV-a je da ljudi koji prenose HIV treba da budu kažnjeni jer je njihovo ponašanje *moralno pogrešno* ili *štetno*. Ipak, većina ljudi koji prenose HIV to čine ne znajući da su inficirani. Takođe, HIV pozitivne osobe se boje da će otkrivanje njihovog HIV statusa izazvati nasilje ili diskriminaciju. Ovi strahovi, ne razrešavaju osobe od moralne obaveze da preduzmu korake da bi zaštitili druge od infekcije. Ipak, krivično gonjenje ljudi koji rizikuju da nanese štetu zbog straha od diskriminacije, niti menja njihovo ponašanje niti dostiže pravdu. Sa druge strane postoje ljudi koji zlonamerno nanose štetu prenosom HIV-a. U takvim slučajevima, primena krivičnog zakona je opravdana. Čak i primena krivičnog zakona na slučajeve kada su ljudi *nemarni* ili *nesmotreni*, ali ne sa ciljem da naškode drugoj osobi, bila bi loša javna politika, jer bi rezultiralo iznošenjem pred sud jako veliki broj slučajeva. Umesto primene krivičnog zakonika na ove slučajeve, države bi trebalo da se fokusiraju na osnaživanje ljudi koji žive sa HIV-om, da se testiraju, otkrivaju svoj HIV status i praktikuju sigurniji seks bez straha od stigme i diskriminacije. Takvo osnaživanje postiže se uspostavljanjem i primenom antidiskriminativnih zakona i promovisanjem društvenih kampanja za smanjenje stigme.

Ne postoje naučni podaci koji podržavaju tvrdnju da krivično gonjenje, ili pretnja njime, ima značajan efekat na objavljivanje HIV pozitivnog statusa seksualnim partnerima ili uzdržavanje od ponašanja koje nosi rizik transmisije. Većina ljudi koji žive sa HIV-om već veruju da imaju odgovornost da štite druge od HIV infekcije. Odgovornost se povećava dostupnošću savetovanjima, kondomima i intervencijama koje smanjuju verovatnoću transmisije sa majke na dete. U svakom slučaju, tokom prvih meseci nakon inficiranja, kada je najveći rizik od transmisije, većina ljudi još ne zna da su HIV pozitivni, što smanjuje preventivnu vrednost koju bilo kakvo krivično delo može da ima.

U okviru projekta Unapređenja pravnog položaja osoba koje žive sa HIV-om u Srbiji, 15. februara 2010. godine održan je Okrugli sto na temu kriminalizacije HIV transmisije. Uvodno predavanje održao je prof. dr Milan Škulić, redovni profesor Krivičnog i procesnog prava, Međunarodnog krivičnog prava i kriminalistike. Želeli smo da stručna i angažovana javnost u Srbiji koja se bavi pitanjima prava ljudi koji žive sa HIV-om zauzme stav, i bude spremna da tokom procesa donošenja zakonskih rešenja vlastima u Srbiji pruži brz i jedinstven odgovor. U diskusiji je korišćen član 250. Krivičnog zakonika Republike Srbije, a nakon Okruglog stola izvedeni su zaključci.

Prenošenje infekcije HIV virusom Član 250. Krivičnog zakonika Republike Srbije

1. Ko svesno drugog dovede u opasnost od infekcije HIV virusom, kazniće se zatvorom do dve godine.
2. Ko se svesno ne pridržava propisa i mera koji se odnose na sprečavanje širenja HIV infekcije i time iz nehata dovede do prenošenja infekcije HIV virusom na drugo lice, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.
3. Ko znajući da je zaražen HIV virusom svesno prenese na drugog tu infekciju, kazniće se zatvorom od dve do dvanaest godina.
4. Ako je usled dela iz stav 3. ovog člana nastupila smrt zaraženog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.
5. Ako je delo iz stava 3. i 4. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti za delo iz stava 3. zatvorom do tri godine, a za

delo iz stava 4. zatvorom od šest meseci do pet godina.

Zaključci Okruglog stola - Kriminalizacija HIV transmisije: za i protiv

1. Generalna kriminalizacija povezana sa HIV-om nepravедna je i neefikasna i umanjuje sve druge HIV preventivne napore, stvara lažni utisak sigurnosti kod stanovništva, povećava diskriminaciju i stigmatizaciju, ima negativan uticaj na porast broja testiranih, posebno ima brojne posledice na ženu i značajno kompromituje brojna ljudska prava.
2. Predlaže se opšti opis dela prenošenja infekcije i u skladu sa tim predlaže se da se delo nazove **Prenošenje teške zarazne bolesti** (i grip predstavlja zaraznu bolest, pa navođenjem **teška** se omogućava pravljenje razlika između niza postojećih zaraznih bolesti). O HIV infekciji se može govoriti kao o hroničnoj bolesti sa kojom se dugo živi, čak i bez velikog ugrožavanja kvaliteta života.

U ovom delu je neophodna dodatna konsultacija medicinskih stručnjaka kako bi se definisala „teška zarazna bolest“. Zakonska regulativa treba da bude usmerena na porast sigurnog ponašanja u opštoj populaciji i populaciji mladih posebno i trebalo bi da dovede do opšte odgovornosti za vlastito zdravlje i izbegavanje onih situacija koje mogu da dovedu osobu u rizik od HIV-a. Predlaže se i komparativna analiza Zakona o zaštiti od zaraznih bolesti, Porodičnog zakona, Zakona o javnom zdravlju kao i ostalih zakona kojima se može regulisati

HIV transmisija. Seksualno vaspitanje u školama je takođe veoma važan aspekt

3. Stav 3. člana 250. ima sličnosti sa pokušajem ubistva, jer predstavlja delo protiv života i tela koje je već regulisano drugim članovima Zakona i odavde ga treba izbaciti.
4. Osoba koja živi sa HIV-om može uz današnju terapiju doživeti prirodnu smrt tako da treba ublažiti penologiju kazne.
5. Treba obratiti pažnju na motiv zakonodavca za usvajanje ovako definisanog krivičnog dela i ideju šta se štiti.
6. Ostaje pitanje kako i da li inkriminisati - ponašanje čoveka koji ulazi u seksualni odnos sa osobom koja živi sa HIV-om - ponavljanje inkriminisanog dela.
7. Definisati kategoriju „pristanka“ odnosno situacije kao što je svesni ulazak u rizik transmisije HIV virusa radi dobijanja potomstva (naravno, podrazumeva se da je pristanak dobrovoljan, bez prisustva pritiska i da se radi o fizički, mentalno i pravno kompetentnoj osobi da pristaje na situaciju koja apriori može biti rizik).
8. Predložiti rešenje pitanja vertikalne transmisije i da li ga treba posmatrati u duhu ovog člana Zakona.

Sastanak parlamentaraca na svetskom nivou povodom Osamnaeste svetske konferencije o AIDS-u

Jedan od pratećih događaja na Osamnaestoj svetskoj konferenciji o AIDS-u u Beču bilo je okupljanje članova parlamenata, koji su posvećeni pitanjima HIV-a, iz celog sveta u austrijskom Parlamentu, 20. jula 2010. godine. Skup je organizovala Interparlamentarna unija, tokom kojeg su održane dve sesije. Prepodnevna sesija bila je posvećena pitanju kriminalizacije pod nazivom *Krivično pravo i javno zdravlje: uspostavljanje ravnoteže*.

Parlamentarci su razgovarali o mogućnostima da kao političari, utiču na načinine uspostavljanja ravnoteže između krivičnog prava i javnog zdravlja u oblasti HIV-a/AIDS-a, gde se znanje o virusu, načinima prenosa i kako prevenirati transmisiju konstantno menja i napreduje. Oni su pošli od činjenice da je osnovni načini na koji se HIV prenosi (seksu-

alno ponašanje i korišćenje droga) su kontroverzne oblasti i u pravnom smislu i na polju javnog zdravlja. Istraživanja, društvene norme i lične vrednosti o seksu i korišćenju droga, a samim tim i o HIV-u i njegovoj prevenciji, veoma variraju. Nije iznenađujuće, da je pitanje korišćenja krivičnog zakona za krivično kažnjavanje HIV transmisije izloženo žestokoj raspravi.

Predsedavajuća na sesiji je bila Petra Bayr, članica Nacionalnog saveta Parlamenta Austrije. Govornici su bili: profesor Manfred Novak, direktor *Ludwig Boltzmann Instituta za ljudska prava* i specijalni izvestilac UN; Felicita Hikuam, menadžer globalnog programa *World AIDS Campaign*; Mikhail Grishankov, član ruske Dume i Susan Timberlake, UNAIDS, odsek za ljudska prava. Ispred Omladine JAZAS-a sesiji je prisustvovala Dejana Ranković, koordinatorka projekta *Unapređenje pravnog položaja osoba koje žive sa HIV-om u Srbiji*.

Nema dokaza da će krivični zakoni specifični za transmisiju HIV-a napraviti bilo kakav značajan uticaj na raširenost HIV-a ili na zaustavljanje epidemije. Stoga, prioritet mora biti dat povećanju dostupnosti sveobuhvatne prevencije zasnovane na dokazima u borbi protiv HIV-a/side.

(Odlomak iz zaključaka Prvog globalnog parlamentarnog sastanka o HIV-u/sidi održanog u Manili, Filipini, 2007)

Kriminalizacija je proces u kriminologiji, kojim se ponašanje i pojedinac pretvaraju u kriminal i kriminalca. Dekriminalizacija je smanjenje ili ukidanje krivičnih kazni za pojedine postupke. Ona rezultira time da se aktivnost prethodno smatrana kriminalnom radnjom ne smatra više takvom. Dekriminalizacija je obrnuta procesu kriminalizacije.

Konferencija o osnaživanju žena i mladih i prevenciji HIV-a/AIDS-a: Put napretka 6 – 15. septembar 2010. godine, Velika Britanija

Konferencija će okupiti vodeće ličnosti u različitim sektorima, vladinih i nevladinih organizacija iz celog sveta kako bi raspravljali o načinima osnaživanja žena i omladine za postizanje uspeha, i o tome koliko društvo može da ih zaštiti kao najosetljivije grupacije. Ova konferencija će stvoriti mogućnost za učesnike da saznaju više o osnaživanju uticaja žena i mladih na borbu protiv HIV-a/AIDS-a. Delegati će imati priliku da od međunarodnih eksperata čuju o najnovijim profesionalnim saznanjima o različitim načinima prevencije HIV-a/AIDS-a i ostalih ozbiljnih zdravstvenih problema. Učesnicima će se takođe pružiti prilika da podelje znanja i iskustva kao i da se povežu sa kolegama iz nevladinog sektora, zdravstva, obrazovanja, verskih grupa, vlada i lokalnih vlasti. Ovo je i prilika za dobijanje direktnog pristupa zajednicama i grantovima zahvaljujući učešću donatora i sponzora.

Više o konferenciji na: <http://kahnconference.yolasite.com/>

Samit – Milenijumski razvojni ciljevi 20 – 22. septembar 2010. godine, Njujork, Sjedinjene Američke Države

Plenarni sastanak Ujedinjenih nacija (UN) na visokom nivou o Milenijumskim razvojnim ciljevima (Millennium Development Goals – MDG samit) održaće se u sedištu UN u Njujorku od 20. do 22. septembra 2010. godine

Više o samitu na: www.un-ngls.org

Nacionalna konferencija: Seks i zakonodavstvo – Kriminalizacija? Zaštita? Prava? 23. septembar 2010. godine, Šefild, Velika Britanija

Ova jednodnevna konferencija istražuje pitanja u vezi sa seksom i zakonodavstvom, pružajući pri tome informacije i forum za debatu.

Više o konferenciji na: www.sexualhealthsheffield.nhs.uk

Prva međunarodna radionica o HIV-u i starenju 4 - 5. oktobra 2010. godine, Sjedinjene Američke Države

Radionica će okupiti interdisciplinarni tim stručnjaka i pripravnika koji su uključeni u istraživanja o HIV-u i starenju u cilju predstavljanja i diskusija o najnovijim zbivanjima, kao i o strategiji za budućnost, kroz interaktivnu naučno-fokusiranu postavku. Kroz radionice biće revidirana i ocenjena najnovija dostignuća u cilju identifikovanja tema za buduća istraživanja, razvoja boljeg pristupa lečenju i stvaranja strateškog programa za upravljanje budućim problemima u vezi sa HIV-om i starenjem.

Više o radionici na: www.virology-education.com

Osamnaesti međunarodni kongres o palijativnom zbrinjavanju 5 – 8. oktobar 2010. godine, Monteral, Kanada

Učesnici će imati priliku da se susretnu i razmene iskustva sa kolegama iz pedeset zemalja, a među njima su predstavnici raznih profesija – medicinske sestre, lekari, socijalni radnici, fizikalni terapeuti, farmaceuti, administratori, volonteri, psiholozi... Seminar pokriva sve aspekte palijativnog zbrinjavanja, sa najnovijim naučnim dostignućima kada je reč o bolu i kontroli simptoma, egzistencijalnim pitanjima i rešavanju praktičnih problema sa kojima se svakodnevno susreću.

Više o kongresu na: www.pal2010.com

Konferencija o HIV-u i PPI Stand Up For Progress: Exploring best practices, new perspectives and breakthroughs 27 - 28. oktobar 2010. godine, Kolumbija, Južna Karolina, Sjedinjene Američke Države

Konferencija je namenjena lekarima, medicinskim sestrama, HIV/PPI edukatorima, socijalnim radnicima, osobama koje žive sa HIV-om i studentima. Opšti cilj ove interdisciplinarne konferencije je da pruži priliku profesionalcima i članovima zajednice za dijalog i da podeli šta je u prošlosti bilo uspešno, kao i da definišu zajedničke probleme i planove za budućnost. U odgovoru na ove dve epidemije (HIV i PPI) koje se preklapaju, neophodno je izgraditi strategije prevencije, lečenja i nege.

Teme konferencije su: epidemija, zdravstveni programi/servisi, prevencija HIV-a/side, medicinski tretmani i terapije, prevencija PPI.

Više o konferenciji na: www.schiv-stdconference.org

Deseti međunarodni kongres o terapiji za HIV infekciju 7-11. novembar 2010. godine, Glazgov, Velika Britanija

Održati korak sa razvojem i novim idejama u oblasti tretmana HIV-a predstavlja veliki izazov za lekare, zdravstvene radnike i naučnike. Objektivna naučna procena novih lekova i terapijskih strategija je iz tog razloga ključna. Cilj kongresa je da uspostavi forum svih zainteresovanih za takvu procenu.

Više o kongresu na: www.hiv10.com

JAZAS OMLADINA

people
unlimited
HIVOS

Izdavanje časopisa Kontakt je deo projekta *Unapređenje pravnog položaja osoba koje žive sa HIV-om u Srbiji*.
Projekat je finansiran sredstvima Evropske komisije, a partnerski ga sprovode HIVOS i Omladina JAZAS-a.